

אמונת חיים

גליון שבועי לתורה וחסידות שע"י מוסדות קראלי בארה"ק

גליון מוגדל ♦ יא"צ רבינו זי"ע

שב"ק מקץ ד' טבת ה'תשפד

תוכן הגליון

דברי אלוקים חיים

מרן רבינו זי"ע

עמ' ב

דברות קודש

מרן רבינו שליט"א

עמ' ג

נעימות חיים

עמ' ד

מטמון במחנה

עמ' ה

פניני חיים

עמ' ו

עובדות חיים

עמ' ו

אמונת עיתך

עמ' ו

הליכות חיים

עמ' ז

זכור אהבת קדומים

מרן רבינו הגה"ק זיע"א

במעמדי הדלקות נר חנוכה

דברי אלוקים חיים

מרחן רבינו הגה"ק זיע"א

האם בעינין שישה בנר חנוכה חצי שעה שלימות

... והנה חזינן לשון הרמב"ם שכתב בזה"ל: מי שאכל בשר בתחילה וכו' לא יאכל אחריו חלב עד שישה ביניהם כדי שיעור סעודה אחת והוא כמו שש שעות, מפני הבשר של בין השיניים שאינו סר בקינוח עכ"ל, הרי שכתב "כמו שש שעות" ואפשר לדייק דדי בכמו שש שעות ולא צריך בדווקא שש שעות שלימות, וגם מלשון הרשב"א יש לדייק כן שכתב בתורת הבית בלשון הזה: "ממתין כשש שעות" ולא שש שעות אלא "כשש שעות".

אבל לשון השולחן ערוך (בסימן פ"ט) נראה ששינה לשון הרמב"ם שכתב: אכל בשר של חיה ועוף לא יאכל גבינה אחריו עד שישה "שש שעות" ולא כתב כלשון הרמב"ם כשש שעות, ומוכח מדבריו דבעינן שש שעות בדוקא.

ואם נדקדק היטב בלשון הרמב"ם ובשו"ע נראה דבר פלא דהנה בהלכות חנוכה כתב הרמב"ם (פרק ד' הלכה ד') "אין מדליקין נרות חנוכה קודם שתשקע החמה אלא עם שקיעתה וכו' וכמה הוא זמן זה כמו חצי שעה או יותר עכ"ל.

והנה השולחן-ערוך בהלכות חנוכה (סימן תרע"ב) כתב בסעיף ב' "שכח או היזיד ולא הדליק עם שקיעת החמה, מדליק והולך עד שתכלה רגל מן השוק שהוא כמו חצי שעה שאז העם עוברים ושבים ואיכא פרסומי ניסא וכו', עכ"ל והנה כאן לא שינה השולחן ערוך מלשון הרמב"ם וכתב כמו חצי שעה, ובשו"ע יו"ד שינה מלשון הרמב"ם וכתב ישה שש שעות ולא כשש שעות שזה לשון הרמב"ם, ונראה לכאורה ששינה בכוונה לומר שצריך בדווקא שש שעות שלימות ולא די בקרוב לשש שעות.

ולכאורה אם נאמר שמלשון הרמב"ם נראה שלא בעינן שש שעות בדוקא מדקאמר כמו שש שעות אם כן גם בהלכות חנוכה הכוונה כמו כאן שלא בעינן דוקא חצי שעה שלימות כיון שכל הרמב"ם לשון "כמו חצי שעה" וגם השולחן ערוך יסבור כן שדי בקירוב לחצי שעה כמו בנר חנוכה ודו"ק.

הרה"ק אהבת ישראל מויוזניץ זי"ע אמר שלכל צדיק מראים שהדרך שלו היא הנכונה, אבל הוא צריך לדעת שגם לצדיק השני מראים אותו דבר.

הנה השבת שלפני ההילולא, בלמדינו בסעודת שבת עתיקא קדישא שנערכה בביתו נאוה קודש של כ"ק אאמו"ר זי"ע בספר הק' נועם אלימלך כמידי שבת בשבתו.

נפתח לנו בפרשת יתרו וכנגד עינינו הופיעו המילים כדלהלן: צדיק הגדול נקרא בשם "משה" והוא יותר מכל הצדיקים הנזכרים לעיל.

וכן מובא בספר הקדוש נועם אלימלך (פר' בא) כדלהלן: בזה יובן מה שרגילים לומר זכותו יגן עלינו, ולמה יתן הצדיק זכותו לאחר, הלא טוב לו שיקח לו לעצמו לעולם הבא שהוא אין סוף.

אלא יש לפרש שזכות הוא לשון זך דהיינו מה שלומד תורה לשמה אזי זכות האור שהוא מושך על העולם היא העומדת לדורו ומגין עליהם, וזהו פירוש נטה ירך על השמים שתטה מכאן האור שלך שלא יגין עליהם אזי ממילא יהיה חושך על ארץ מצרים.

יה"ר שאאמו"ר זי"ע יביט עלינו מלמעלה, ויראה את החושך בו אנו נמצאים, ויפעל בשמים עבורנו פשוטי העם, כמו שבחיים חיות, על אף גדלותו בתורה, אהב להתחבר לפשוטי העם ולחזקם ולעודדם. (כ"ק מרחן רבינו שליט"א בשבת וישב תשפ"ד בעת רעווא דרעוין)

ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חולם וגו'

פירוש רש"י מפני שתלה יוסף בשר המשקים וזכרו הוזקק להיות עוד שני שנים אסור, שנאמר אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו ולא פנה אל הרבים, ולא בטח אל המצרים הקרואים רהב, והקשו בספרים הק' שזו סתירה מיניה וביה שאם היה לו ביטחון בה' איך אמר שנענש, שתלה בשר המשקים, והרבה תירוצים נאמרו בזה.

ונראה לי לבאר בדרך אפשר דיש באדם גם זמנים שיש לו מזל-טוב ולא יוכל שום דבר להזיק לו, וידוע הסיפור מהבעש"ט על עגלון שכל יום ענה לו אחרת פעם שטוב לו ופעם שלא טוב והבעש"ט פירש בזה מאמר חז"ל שאמרו שאדם נידון בכל יום ואף שנידון רק בראש השנה, מ"מ נידון בכל יום איך יקבל את הגזירה. וחז"ל אמרו במסכת מגילה (דף ט"ז) על הפסוק כי נפל תיפול לפניו שאמרו להמן חכמיו, ודרש ר' יהודה בר אילעי שאמרו לו להמן, אומה זו משולה לעפר ומשולה לכוכבים כשהן יורדין, יורדין עד עפר, וכשהן עולין, עולין עד הכוכבים כלומר שיש מצב בישראל או שהם כעפר או ככוכבים כלומר שיש באדם מצב זמן שמזלו גובר לטובה או ח"ו להיפך, וזה יכול להיות גם אצל כל אחד מעם ישראל, ולכן אפשר לומר שזה היה אצל יוסף הצדיק שעד שבע עשרה שנה מזלו גבר עליו ואביו אוהבו מכל בניו, ולכן אז לא הזיק לו שום דבר משום שהיה משול לכוכבים שהם עומדים למעלה, אבל מאז שנפל ביד אחיו מזלו ירד שהיה עד לעפר ולא הואיל שום דבר וגם שהוא התחנן לאחיו שיניחו לו לחזור לאביו לא הואיל וגם כתוב במדרש שהמדינים עברו בדרכם למצרים על קבר רחל אמו, ויוסף השתטח בתפלה ותחנונים על קברה ולא הועיל כלום, ולכן נמכר לשר הטבחים עד שהכניסו לבית הסוהר, ע"י אשת פוטיפר שהעלילה עליו.

אבל מכאן שפתר את החלום של שר המשקים ראה יוסף שהתחיל מזלו לעלות וכן היה באמת שאח"כ כשסיפר לו שר המשקים לפרעה מיוסף תכף שלח פרעה לקרוא ליוסף שיבוא אליו ונהיה משנה למלך ומושל בכל ארץ מצרים ולכן אפשר לומר שזה היה התביעה על יוסף מכיון שראה שמזלו התחיל לעלות לא היה לו לעשות שום השתדלות ואף לא לומר לשר המשקים שיזכריו ורק להניח הכל לשמים ויוושע, ומכיון שלא עשה כן יוסף, דקדק עמו השי"ת כחוט השערה, שמגודל צדקו ובטחונו להשם, שעליו אמר הכתוב אשר הגבר אשר יבטח בה', וההשתדלות לא די שלא הועיל אלא שהזיק לו והיה עליו להיות עוד שנתיים בבית אסורים.

מה עלינו ללמוד מכל זה שאדם צריך להתחזק במידת הביטחון והאמונה לה' ובפרט בעת ניסיון שידע לעמוד בניסיון ושלא יכשל ח"ו וכן כתבו הספרים הק' שיש ללמוד בספר חובת הלבבות מאמר הביטחון וכן ללמוד בספר "שומר אמונים" מאדמוה"ז שכל הספר מיוסד על התחזקות באמונה וביטחון ובזכות זה שנתחזק במידת הביטחון נזכה להגאל בגאולה השלימה.

עומדים אנו בימי החנוכה המסוגלים מאוד ובפרט בזאת חנוכה כדאיתא בספרים הק' שגמר החתימה טובה הוא בזאת חנוכה, לכן צריכים אנו להזהר ביתר שאת בימים נשגבים אלו, שלא לבטל את הזמן חלילה ולהרבות בתורה ובתפילה ובצדקה, ויה"ר שנזכה כולנו לפתקא טבא ושיתקבלו כל משאלותינו לטובה, ונזכה לגאולה שלימה ברחמים ובחסדים מגולים.

ימי החנוכה כנגד יג' רחמים

בספיה"ק הרבו להביא מדברי האר"י הק' ז"ע (פע"ח שער חנוכה פ"ד) כי ימי החנוכה מכוונים כנגד י"ג מידות של רחמים, וכל יום באשר הוא מכוון כנגד מידה אחת, וניתן לפעול ישועות גדולות כפי עניין השפעות המידה ההיא השייכת לאותו היום.

הרה"ק ה'עקידת יצחק' מאלכסנדר ז"ע הי"ד (ליל ב' תרצ"ז) הוסיף להביא מה שאמר הרה"ק המגיד ממעזריטש ז"ע, כי י"ג מכילין דרחמי מכוונים המה כנגד י"ג מידות שהתורה נדרשת בהן, ונמצא שמידת רחום היא כנגד 'גזירה שווה', שעניינה הוא שכל הגזירות ישתוו ויתבטלו, והיינו שמסגולת היום לבטל כל גזירות קשות ורעות.

עוד אמר הרה"ק רבי מנחם מאמשינוב ז"ע, כי ימי החנוכה המה כנגד שבעת הרועים, וכמו שאומרים ב'מעוז צור' 'הקם לנו רועים שבעה', ויום זה הוא כנגד יצחק אבינו ע"ה, ועל כן יומא קגרים לפעול זש"ק, שעניין זה מצינו במיוחד אצל יצחק שפעל בנים בתפילתו, וכדכתיב (כה כא) ויעתר יצחק אל ה' וכו', ויעתר לו ה'..

הרמז בשבת חנוכה בפרשת וישב

השנה חל שבת חנוכה בפרשת וישב, שהוא דבר נדיר והוא יחול בחנוכה פעם נוספת בעוד 17 שנה.

והנה הרה"ק ש'בת מ'ברכים ח'נוכה ו'ישב, הוא בגמ' "שמחה" עם הכולל, ורמז בזה גם לאברכי הכולל ששמחה גדולה באם אברכים לומדים גם בימים אלו בכולל, וי"ר שנזכה כולנו לשמחה עם תורה.

קריאת התורה ברציפות

בספיה"ק הרבו להביא מדברי האר"י הק' ז"ע (פע"ח שער חנוכה פ"ד) כי ימי החנוכה מכוונים כנגד י"ג מידות של רחמים.

השנה בחנוכה יש לנו עת רצון נדירה כאשר באופן די נדיר אנו קוראים בספר תורה עשר ימים רצופים, ומוציאים י"ג ספרי תורה.

וכידוע זמן הוצאת ספר התורה הוא עת רצון גדולה מאוד ענין הוא שכשמוציאים ס"ת להסתכל מקרוב בכדי שיוכל לראות אותיות של ס"ת ממש כיון שעל ידיהם נמשך אור גדול לאדם, וטוב שיסתכל במילה שהאות הראשונה שלה היא האות הראשונה של שמו.

זאת חנוכה בערב שבת בעת רצון

בזאת תוושעון הנה זה בא יום הישועות הגדול 'זאת חנוכה', אשר כידוע מספיה"ק 'בית אהרן' ועוד צדיקים גודלו ותוקפו, שכמוהו כשמיני עצרת ומסוגל לפעול ישועות רבות ברוחניות ובגשמיות.

'עת רצון' נדירה ומיוחדת צפויה לחול ביום שישי הקרוב, בשעות אחר הצהריים. השעות שלפני כניסת השבת, יום שישי אחרי חצות היום, נחשבות 'לעת רצון' מיוחדת במינה, והתפילות הנישאות בהן זוכות להתקבל לרחמים ורצון לפני אדון כל.

כמו כן, יום 'זאת חנוכה' הוא היום שבו נחתם באופן סופי גזר הדין שנגזר על האדם ביום הכיפורים, כך לפי צדיקי הדורות. זה המועד האחרון בהחלט להביא לשינוי בגזר הדין ולהאיר את המזל לשנה הקרובה.

הפעם, באופן נדיר, מתחברים שני המועדים הנפלאים והמיוחדים הללו יחד, 'זאת חנוכה' ביום שישי, וכך בשעות אחר הצהריים של יום שישי, השעות האחרונות של חג החנוכה, חג הניסים והישועות העל טבעיות.

ובנוסף יש לנו השנה עת רצון שהוא ערב יומא דהילולא של כ"ק אאמ"ר ז"ע החל בשב"ק ד' טבת, וכפי שהביא שאאמ"ר ז"ע היה מצטט את אמרתו של רבינו החוקי חיים ז"ע שהצדיק שולח מתנות משמים ביומא דהילולא, בפרט לכל העולים לקברו.

נצלו זאת והרבו בעת הזאת בתפילה וצדקה ותזכו לישועה מיוחדת במינה בעת הרצון הייחודית הזאת שתחול פעם נוספת רק בעוד שבעה עשרה (17) שנים. אל תחמיצו את ההזדמנות.

זה הפתח לפתיחת המזל ולפעול ישועות גדולות, למעלה מדרך הטבע.

איתא (עוקצין פ"ג, מ"ב) עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות שנאמר להנחיל אוהבי יש וגו'. ולכאורה צריך ביאור הלשון להנחיל, והרי הצדיקים כבר יש להם חלק ונחלה בעולם הבא, ואילו הלשון להנחיל משמע שעתה נותנים להם דבר חדש.

אלא ביארו רבותינו הק' זיע"א דהנה הצדיקים אין להם נחלה מעצמם, כי הם מסרו את הכל, וכמו שמצינו אצל צדיקים שהיו מוכרים אפילו את העולם הבא שלהם בשביל לעשות טובה ליהודי אחר.

והצדיקים האמיתיים בעלותם למרום אין להם שום חלק מעצמם, כמו שסיפר המגיד מקאזניץ זיע"א שבעלות הרה"ק ר' אלימלך מליזענסק זיע"א למרום שאלוהו האם למדת ואמר לאו, האם התפללת ואמר לאו, האם קיימת מצוות ואמר לאו וכו'. ולזה אמר עתיד הקב"ה 'להנחיל' נחלה חדשה לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות, כי הקב"ה מנחילו נחלה חדשה, וזה שייך אצל כל צדיק וצדיק, שהקב"ה מנחילים ש"י עולמות.

אבל בנמצא צדיק שהוא בחינת עקביים ואין לו כלום ממש, אזי נאמר בו (ישעיה נח, יד) והאכלתיך נחלת 'עקב' אביך, שהיא נחלה בלי מצרים (שבת ק"ח, א), שאין לו גבול ומיצר של ש"י עולמות, אלא נוחל נחלה בלי מצרים, וזה מפני היותו בבחינת נחלת 'עקב', שאין לו מעצמו כלום והוא בבחינת 'עקב'.

ומביא רבינו החוקי חיים ז"ע שאפשר לרמוז בפסוק והיה 'עקב' תשמעון, שכאשר האדם שומע אל מצוות השי"ת ואעפ"כ הוא בבחינת עקב, אזי יחולו עליו כל הברכות שנמנו להלן ושמר ה' אלקיך לך את הברית ואת החסד ואת השבעה וגו'.

ועל כן מובא בזה"ק שצדיקים כאלו שהמשיכו ישועות לכלל ישראל בהיותם בהאי עלמא, אינם מתעלים בהיכלות הגן עדן, אלא משוטטים ברוח סביב לעולם לראות אם בני ישראל זקוקים לישועות, ומודיעים לצדיקים העומדים למעלה מהם וכו' עד האבות הק' והם מעוררים רחמים על בני ישראל.

כפי שראינו בעינינו אצל אאמ"ר ז"ע בעל ההילולא שמסר נפשו כל כולו למען הזולת, שבוודאי ימליץ טוב בעדינו.

ויה"ר שבזכותו שהיה משפיע תמיד בחיי חיותו לבני ישראל, נזכה כולנו להשפעות טובות ברוחניות ובגשמיות.

חנוכה זמן הגאולה

הנה כלל ישראל ובפרט תושבי ארץ ישראל זקוקים בימים אלו לישועה גדולה, להינצל מכל צרתם אשר לו צר, כאשר הישמעאלים קמו עלינו בשמחת תורה לכלותינו והקב"ה מצילנו מידם.

והנה בכל החושך רואים אור גדול של ניסים ונפלאות, ובפרט כעת שאנו בחודש כסלו הוא חודש הניסים וכבר עומדים ערב זאת חנוכה הוא זמן החיתום כידוע, והוא עת רצון להבאת משיח צדקינו שיגאלינו מכל צרותינו.

וכפי שמובא בספיה"ק מאור עינים בפרשתינו (מקץ) כדלהלן: רמז אברהם אבינו ע"ה על חנוכה באומרו (בראשית כב ה) שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עד כה, הוא כ"ה בכסלו שהתפלל שינצחו את היוונים בימי מתתיהו. וכמו כן יוסף הצדיק חרד על הדבר ורמז בדברו עם בנימין אלוקים יחנך בני (בראשית מג, כט) יחנך לשון חנוכה, שיעשה השם ניסים ונפלאות בחנוכה, ובכל שנה ושנה יש מפלת הרשעים של אומות העולם שונאי הד"ת עד שיפלו ויתבטלו לגמרי ויבא משיח צדקינו ב"ב.

וזוהו ערכתי נר למשיחי (תהילים קלב, יז) מן נר חנוכה הוא הערכה שיבא משיח צדקינו ויתבטלו כל הקליפות. וזהו עד שתכלה רגלי תרמודאי, הוא הקליפה כדכתיב (מלכים א, ט, יח) תרמוד בהרים.

יה"ר שנזכה אכן כבר לגאולה האמיתית והשלימה, מתוך רחמים וחסדים מגולים במהרה בימינו אמן כ"ר.

נצח ישראל לא ישקר

הם דברי הבל, ותפנק אותי בנאום הכופר בכל אמונתך הדתית. אני נותן לך הזדמנות שניה ואחרונה להציל את חיך!"; הוסיף, והניף את הנשק באיום...

היהודים מסביב כבר היו אחוזי אימה. הפחד היה מוחשי, גם המלחמה. כל שהנאצי מבקש הוא רק משפט אחד, אך משפט הכופר באמונה הבסיסית ביותר של כל יהודי. מנגד – הרב שניצלער לא התבלבל אף לרגע, היה ברור כי הוא נחוש... "הנשתבשה עליי דעתי?", שאל את הנאצי בהתרסות מה. "וכי בגלל שאני כאן במחנה, בתנאים כאלה ובגלל איום מטופש כזה, נראה לך שאוציא דברי כפירה מפי? הרי כולנו רואים את השמים ואת הארץ, אותם ברא בורא עולם. מאז ועד היום הוא מנהיג את העולם ברחמיו ובחסדיו, זה דבר פשוט וברור שכל יהודי מאמין בו, גם במחיר חייו!"

הנאצי התמלא זעם. עיניו התרוצצו בחוריהן, הוא רעד מכעס. היהודון החצוף הצליח להוציא לגמרי משלוות נפשו... "זו אזהרה אחרונה", אמר ודרך את נשקו, "או שתאמר דברי כפירה, או שאני יורה בך בזה הרגע. תגיד מה שאומרים לך, ולא – – –". עכשיו היה ברור שזה הולך לקראת הסוף. איש לא חשב כי הרב עוד ייכנע, ולא היה ספק גם מה תהיה התוצאה. הרב שניצלער עטה על פניו ארשת רגועה ומלאכות, והשיב בשלווה את המילים אותן כבר שמע הנאצי אינספור פעמים: "שמע ישראל, ה' אלוהינו, ה' אחד!"

הנאצי נזעם עד להשחית, הפטיר קללות בגרמנית וכיוון את הרובה. שריקה עזה נשמעה, הכדור פילח את הדרך אל הרב שניצלער, שבתוך שניה נפל ארצה. הבהלה ניכרה היטב על פני היהודים, בודדים אף העזו להזיל דמעה על דמות מופת שהייתה במחנה, ומסרה נפשה על קידוש השם. הנאצים העומדים מסביב פתחו מיד בצרחות שמחה, על עוד ז'יד שהתעקש ושילם בראשו, הם עברו על ידו, דרכו על הגופה המוטלת על הארץ, וגם ירקו עליה בבוז.

רק המפקד המקומי התעצבן על עיכוב סדר היום וגער בנאצי: "עכשיו הגופה של היהודון תסריח פה ומי יטפל בה? תפוס את הגופה הזו וזרוק אותה החוצה, שינקו אותה מכאן לפני שכל האיזור יתמלא בדם יהודי מעלה צחנה...". הנאצי עשה לפי ההוראות, הוא תפס את הרב שניצלער בזרועותיו וגרר אותו החוצה, מניח את הגופה בשביל החיצוני.

מספר דקות אחרי שהנאצי עזב את המקום, 'הגופה' מתחילה לנוע... הרב שניצלער התאפק עד עתה שלא לנשוך, גם לא לחייך על נס הצלתו. מתברר שהכדור פספס אותו בסנטימטר בודד, הוא נפל ארצה מבהלה והבין כי כדאי יותר להעמיד פני מת, תוך שהוא מודה לבורא עולם על נס הצלתו המופלא... רק אחרי דקות ארוכות קם, התנער מהאבק שדבק בו, ועשה דרכו לשנת לילה על הדרגש, לא לפני שקרא שוב קריאת שמע בכוונה עצומה... בין היהודים, כבר נפוצה השמועה הסודית כי הרב שניצלער נותר חי. עצם הישארותו בחיים למרות העמידה על העקרונות, מסירות הנפש על האמונה גם לנוכח הנשק והיריה עצמה – היה בהם חיזוק עצום לכל יושבי המחנה. העובדה כי הרב שניצלער לא נפגע הייתה כמין הארה שמימית בתוככי אפלת המחנה, כי בורא עולם חי וקיים ומשגיח גם כאן!

הפתעה בכרית

לעומת היהודים, הרי שביום המחרת, כאשר אותו נאצי מרושע חלף ליד הרב שניצלער, הוא נבהל ואחזתו חלחלה. הן היה בטוח שהוא כבר לא בין החיים, ואילו היהודון הלך עודו חי וקיים... הנאצי החוויר והסמיק חליפות, מבע עיניו הפך מבהל, וכל עצמותיו רעדו מאימה... "איש קדוש הוא זה", מלמל בפחד, "איך

היו אלה הימים האפלים, ימי מלחמת העולם השניה. עננים שחורים כיסו את שמי אירופה, מלחמה עקובה מדם וארוכת שנים שיסעה את מדינות היבשת. דם יהודי נשפך כמים, מכונות ההשמדה האכזריות של הנאצים יימח שם, היו בשיא תפוקתן, ואין לך יום שקללתו קטנה מקודמו. ברכבות המוות נדחסו יהודים רבים, בדרום האחרונה לקדש שם שמים. באמונה שלימה עקדו עצמם על קידוש השם, נכונים ומוכנים למסור נפשם למוות, על הזכות להיות יהודים מאמינים. במחנות ההשמדה, בבלוקים צרים וארוכים ועל דרגשים מלאי פשפשים, הצטופפו הנותרים, ממתנינים לתורם שבוודאי עוד יבוא.

בחצרות המחנות שכבו חללי ירי לצד חללי רעב, ובתוככי המחנות פעלו בהקפדה ובסדר מופתי תאי הגזים הידועים לשמצה. הנאצים לא ידעו שובעה, בדייקנות ובקפדנות עברו עיר אחרי עיר וכפר אחרי כפר, אוספים את היהודים ומובילים אותם אל התחנה הסופית והאחרונה, בה הפכו לגבעת אפר אילמת ועצובה. אחד המחנות הידועים, היה מחנה ברגן בלזן המפורסם, לשם הובל ביום מן הימים אדם נשוא פנים, הוא הגאון רבי שרגא שמואל שניצלער זצ"ל, שכיהן כאב"ד העיירה טשאבא שבהונגריה. גם לעיירתו הגיעה ידם המגואלת בדם של הנאצים, והוא נמנה על מאות אלפי יהודי הונגריה שהועלו על רכבות המשא, למסע ארוך בואכה מחנה ברגן בלזן, שם קיבלו הנאצים את ההחלטות מה לעשות בכל יהודי.

במחנה שררה משמעת ברזל. לפנות בוקר הוערו היהודים לעמל היום, לעבודת פרך בשירות הנאצים. כדי למנוע תקלות ותירוצים, לא היו במחנה כל חילופי דברים. מי שלא עמד בדרישות ובהוראות נורה על אתר, ומדי יום שימשו כמה גופות חדשות כתמרוז אזהרה, כי ככה יעשה למי שימרה את פי המפקדים... העבודה התנהלה בדייקנות, בלי חריקות ובלו שינויים. בחורף כבקיץ, בקור מקפיא ובשרב מחניק, התייצבו היהודים לעבודה באותם בגדים, אחרי אותה מנת מזון זעומה, ובאותה שעה. דווקא לכן הייתה כה גדולה התמיהה, כאשר אחד הנאצים קרא את הרב שניצלער מתוך שורות העבודה...

אחיו היהודים הביטו בו עושה את דרכו לעבר החייל, בחרדה מהולה בסקרנות. מי יודע מה רוצים ממנו, מי יודע מה עשה ובמה חטא, ובעיקר – מי יודע אם יזכה עוד לשוב לשורות העבודה, או יצטרף לרשימה המתארכת של הנספים על קידוש השם. הם המשיכו בעמל יומם, תוך הצעות תכופות אל הדין ודברים המתפתח בין הנאצי להרב שניצלער: "יהודון נבזה!", פתח הנאצי בהתנשאות, "אני יכול להרוג אותך עכשיו, אבל חבל לי לבזבז כדור על יצור כמוך! אז תיתר לי את הצורך לירות בך ותאמר בפניי כמה דברי כפירה באמונתך, שישמחו את לבי בכך שאתם היהודונים כבר נגמלתם מאמונתכם, ולמדתם כי רק מלכות הרייך היא השולטת!"

הנאצי היה בטוח, כי לנוכח האיום המפורש בוודאי יאמר הרב את אשר התבקש. לא היה לו שמץ ספק. אלא שהרב לא התבלבל, אף לא לרגע. פניו הרצינו, עיניו התמקדו, והוא השיב בשקט אך בנחישות: "לא יקום ולא יהיה, יש בורא לעולם ואין עוד מלבדו!". היהודים מסביב, כבר העריכו את ההמשך. היה ברור כי עכשיו תישמע שריקת הכדור, שתסיים את חייו של הרב שניצלער. לא שהיה זה מחזה נדיר במחנה, ועדיין – כל מעשה נאצי כזה היה מזעזע וזורע בהלה...

אלא שדווקא לנאצי הייתה סבלנות, כנראה הייתה חשיבות גדולה יותר בעיניו לשמוע דברי כפירה מפי יהודי, מאשר לרצוח אותו על עקשנותו למען אמונתו... "חבל עליך", ניסה לשדל את הרב שניצלער, "עדיין אינך מבוגר, ותוכל להמשיך בחייך מבלי שיאונה לך כל רע. הרבה יותר פשוט והגיוני שתצהיר שדבריך הקודמים

הדרגש. כתוצאה מהניעור, נופלת לפתע שקית קטנה מתוך הכרית, ובתוך השקית אוצר שלא יסולא בפז: כמה פיסות בד מוכנות כפתילות, ולצידן צלוחית ארוזה יפה ובה שמן זית... לימים, התברר כי מי שהטמין את האוצר בכרית היה הרה"ק רבי יואל מסאטמאר ז"ע, שביום כ"א בכסלו שוחרר מהמחנה ועשה דרכו לשווייץ הנייטרלית. הרב מסאטמאר התארגן מבעוד מועד עם כל צרכי החנוכה, וכשהוברח מהמחנה באישון ליל – הותיר בכרית את האוצר היקר, שהתגלגל לידיים טובות... מאות יהודים, מכל רחבי המחנה, התקבצו באותו לילה לבלוק של הרב שניצלער. בפנים קורנות ומאושרות, עמד הרב ובירך בקול: "אשר קדשנו במצוותיו וציוינו...!", "שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה", וגם: "שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה!". היהודים מסביב מחו דמעות התרגשות והרב שניצלער עמד באמצע, שמח ומאושר. עוד נר הוצת, עוד להבה נדלקה. "נצח ישראל לא ישקר", האמונה הנצחית תמשיך לפעם ולהוביל את עם ישראל, לנצח נצחים!

המלחמה הסתיימה, הנאצים הובסו ולא נותר זכר לגאונם, ואילו הרב שניצלער זכה לעלות לארץ ישראל, להקים דור ישרים מבורך ולהתפרסם כאיש מופת.

מטמון במחנה

- "אכן, זו שאלה רצינית", נתהרהר הישיש בעצב. - "לי יש רעיון", הרהרתי בקול. "באמתחתי יש שני תפוחי-אדמה, שהצלחתי לסחוב מהמטבח. אפשר לעשות בהם חורים ולאחסן בתוכם את כל מנות המרגרינה שנאסוף".

וכך היה. למטרה נשגבה זו הקדשתי את שני תפוחי-האדמה שלי. כל אחד מאיתנו גירד את שכבת המרגרינה מעל פרוסת-לחמו ומסר לי את האוצר לשמירה. אני חתכתי את תפוחי-האדמה לחצאים, ניקרתי את בשרם והכנסתי בתוכם את השומן. הדבקתי בחזרה את החצאים ולאחר מכן הטמנתי את האוצר במחבוא, שאיש מלבדי לא ידע עליו.

יש לזכור שאני הייתי בעל תפוחי-האדמה, ומכיוון שהתנדבתי למוסרם סמכתי עליי כולם ובטחו בי, שאעמוד בפיתוי הגדול ואשמור על האוצר היקר מכול.

ליל חנוכה הגיע. את הישיש פישוהף לא היה אפשר להכיר. פניו נשתנו ועיניו זהרו בזוהר עליון, שלא מעלמא הדין. כל הדרך הארוכה, מבנייני הביצורים ועד צריפי המחנה, עברה עליו כביעף. פישוהף פיזם כל הזמן את הפזמון של "מעוז צור ישועתי", ואיש מאיתנו לא פקפק שהוא, השמש, ידליק את הנר הראשון. בראשי ניקרה כל העת המחשבה, במה מדליקין? מניין ניקח מנורה או כלי להדלקת הנר?

"ילמדנו רבנו", לחשתי בשקט ובזהירות באוזניו של פישוהף. "אמנם המטמון מצוי אצלי, אולם במה נכניס ונמוסס את המרגרינה כדי שנוכל להדליק ולברך על נרות חנוכה?".

- "אל דאגה, זה בסדר גמור!", קרא פישוהף הישיש בקול רווי-שמחה. השמחה שפעה ממנו ללא הפוגות ודעתו לא הייתה נתונה כלל לפגיעה כלשהי.

- "מה משמע?", שאלתי בהשתוממות גוברת. - "הכיצד לא תבין?!", התפלא פישוהף, "נשאיר את המרגרינה בתוך התפודים וכך נדליק נר חנוכה! בתנאים שלנו אין לנו כלי-קיבול יותר נוח ומתאים מזה, והעיקר, לא נפסיד לריק אף לא שמץ מן השומן!".

בחצות אותו לילה הוזעק פתאום כל מחנה מספר ארבע. מי הזעיקו? הפעם זה היה נר חנוכה הראשון, שהודלק בתוך חצי תפוח-אדמה מעל מרומי דרגש העץ של הקומה הגבוהה ביותר. פישוהף בירך והדליק. וכאשר פתח בקולו הנרגש ושר "הנרות הללו קודש הם", הצטרפו אליו הרבה קולות ובני-קולות, שפרצו מליבות הקאצטיקים כולם.

אהה, מה צדק פישוהף הישיש. לא הפסדנו, חלילה, את מנת המרגרינה שנחסכה מפינו. כולנו חשנו בעליל כיצד אותו אור מנצנץ של חנוכה מזרים לעורקינו עוז של חיות.

יתכן שהוא שרד את הכדור? הרי אך אמש היה מוטל מת, אני ולא אחר גררתי את גופתו החוצה... כיצד זכה זה בחיים חדשים ועודנו מסתובב כאן?". בפנים מפוייסות ניגש הנאצי אל הרב. "אני רואה שאינך בן אנוש רגיל", לחש בשקט, "אני מבין שיש לך כוחות על אנושיים. הרי אמש היית מוטל מת, ועתה – אתה חי וקיים ומתפקד. לפיכך אמנה אותך לרב המחנה מהיום ואילך...".

לא היה יום טוב לרב שניצלער במחנה, כמו היום הזה. עול העבודה הקשה הומר בעבודה קלה יחסית, הוא זכה לפרוטקציה בגישה למזון כשר, לחופשות ביום השבת, ולאספקת שירותי דת סדירים. מאותו היום התעטר בתואר 'רב מחנה ברגן בלזן', ובתפקידו סייע רבות לאחיו הנאנקים... עם בוא החורף, נערכה התארגנות מחדש במחנה. יהודים רבים כבר נשלחו למשרפות, בודדים בלבד זכו להשתחרר. המפקדים הנאצים מיהרו לאכלס את הדרגשים המפונים, ואחד המועברים אליהם היה לא אחר מאשר הרב שניצלער.

היה זה ליל כ"ד בכסלו, ערב חנוכה. כל מעייני הרב שניצלער נתונים בשאלה איך ניתן להשיג כאן, בעומק תהום המחנה, שמן ופתילות להדלקת נרות החנוכה. באותו יום בדיוק, הוא מועבר לדרגש בבלוק אחר, והוא ממחר לנער את כרית התבן המוכנה על

סיפר ר' מרדכי אנסבכר, מניצולי מחנה-הריכוז דכאו ומעדי התביעה במשפטו של הצורר איימן ימ"ש:

הדבר שהעיק עלינו ביותר בדכאו היה הקושי לשמור על חשבון העיתים. אצלנו נתבלבלו כליל התחומים בין יום ולילה, בין ימי העבודה ויום המנוחה, בין חול וחס. כל השעות וכל הזמנים נתערבבו יחד ונהפכו לדייסה אפלה אחת.

ומי השליך לנו חגורת-הצלה כלשהי לתוך יוון המצולה? היה זה הישיש פישוהף, השמש הוותיק של בית-הכנסת העתיק אלטנוי-שול בפראג. מישוהף זה לא הסיח דעתו אף-לרגע מתפקידו רב-השנים להיות משמש בקודש, ומעל לכול לשמור בדיוק נמרץ את סדר הלוח היהודי. וכך הוא זרק יום אחד לעברנו את השביב המגרה הזה - "חנוכה!".

הכול סביבנו היה אפל וקודר, חושך ועלטה. בחמש לפנות בוקר שירנו רגלנו בשביל הארוך, שנדמה עליו כי אין לו קץ וסוף, ממחנה מספר ארבע בקאופרינג ועד המבצרים התת-קרקעיים למטוסים, אשר בתוכם נבנו בזיעת אפינו מכלי-דלק ענקיים למטוסייהם של הנאצים.

בעשר בלילה גררנו את רגלנו העייפות והקפואות בדרך חזרה, אל הצריפים העלובים של המחנה. ובאמצע הדרך האומללה הזאת הבזיק לקראתנו אותו ישיש פישוהף כברק - "היכוננו! בעוד שבוע ימים חל חנוכה!".

להתכונן לחנוכה? איך? במה? אף לזה החל פישוהף לדאוג בעוד מועד. "מחר מתקיימת החלוקה השבועית של המרגרינה. נחסוך מפינו את מנת המרגרינה, ונשמור את השומן להדלקת נרות חנוכה!", הציע לנו הישיש, כאשר התאספנו בחשאי על אחד מדרגשי העץ שלנו, בחצות הלילה.

ישבנו סביבו, כמה 'קאצטיקים' (=אסירים במחנה-ריכוז) צעירים. מכיוון שהשמש הישיש של האלטנוי-שול האגדי שימש לנו סמל חי ודוגמה כובשת של 'נר-תמיד' שאינו דועך לעולם, הסכמנו להצעתו, אף-על-פי שהמחר שנדרש מאיתנו היה רב ועצום.

כלום דבר קטן הוא בעיניכם לוותר על המנה השבועית של המרגרינה? בעבורנו זה היה כמו דלק של החיים. עשרה גרמים של מרגרינה הוקצבו לנו – עובדי-הכפייה היהודים - לשבוע שלם. למה הספיקה לנו המנה? הקאפו היה חותך בסכינו החד מנה זעירונת של מרגרינה, שהיה בה כדי למרוח פרוסת-לחם אחת. אולם זו הייתה לנו מנת-חיים מש. טיפת השומן חיממה את הגוף והחייטה את העצמות היבשות. והנה עלינו להפקיר את החיים ולהקריב את מנת המרגרינה.

- "איך נוכל לשמור על המרגרינה עד זמן הדלקת הנרות, בעוד שישה ימים?", פקפק בקול אחד מהקבוצה.

בניני תינים

ישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו (לז, ג)
יש לפרש דהנה תכלית כל הגליות הפרטי והכללי, הכל הוא רק למען נסות את האדם, ובאמת כל הצרות והתלאות הבאות על האדם הם חסד גמור כי מאתו יתב"ש בעל החסד והרחמים לא תצא הרעות. וידוע מהבעש"ט הק' שבכל דין צריך למצוא איזה החסד המוסתר בו ואז נמתק הדין ונתגלה החסד, ואז נמתק הדין ונתגלה החסד ונעשה מזה הדין גופא רחמים וחסדים גדולים זה שאמר הכתוב ויהי הוא לשון צער אבל המספר של ויהיו הוא בגמי' א-ל הרומז אל החסד המסתתר בהצער ההוא ובהעלות זאת על לב האדם באמונה שלימה, בזה הצער והמרירות נטמן איזה חסד, אז תיכף נמתק הדין ונהיה קץ לחושך, זה שכתוב במדרש רבא קץ שם לחושך צרה לומר ע"י מה שכתוב ויהיה מקץ ע"ז גופא קץ שם לחושך והבן.
(שומר אמונים)

כי נשני אלוקים את כל עמלי (מא, נא)

כשעושים דבר טוב וכן את עצם היגיעה בעבודת ה' צריך לשכוח ולא להחשיב את עצמו בגלל זה, כי הכל בכוחו יתברך, ולהיפך על הבחירה ההפוכה כתוב כי הפרנו אלוקים בארץ עניי, ר"ל שהחשבון של ארץ עניי שהוא בחינת שפלות עצמו, שהוא צריך להיות בבחינת הפרנו, לזכור תמיד.

(תורת אבות)

יוסף הוא השליט הוא המשביר לכל עם הארץ (בראשית מב, ו). ר"ל הצדיק שרוצה להוסיף על ישראל רב טוב זה הוא השליט על הארץ, לו ניתן הממשלה גם בעולם הזה, משא"כ ברשעים שרוצים להמעט טובות מישראל, ועינם צרה בטובת ישראל יוסר מהם הממשלה.

(קדושת לוי)

אם כנים אתם וכו' (מב, יט) יוסף הצדיק לימד לאחיו איך לבוא לבחי' אמת אם כנים אתם, אם תרצו לבוא לבחי' אמת אחיכם אחד, רמז להיצה"ר שנקרא אחד, וע"ז אמר יאסר בבית משמרם, רצ"ל תאסרו ותקשרו את היצה"ר עם משמרת למשמרת וגדר וסייג, ואתם לכו הביאו שבר רעבון בתיכם, היינו אז כאשר תאסרו אותו ולא תקלקלו במעשיכם הרעים, אזי תבואו רעבון בתיכם, כי לא יקופח פרנסתכם ויהיה להם פרנסה וכל טוב, ואת אחיכם הקטן תביאו אלי, רצ"ל היצר טוב הנקרא קטן ודל, תביאו ותשעבדו אלי, ויאמנו דבריכם היינו תבואו לבחינת אמת ולא תמותו לעולם הבא, ויעשו כן היינו שמעו לקול מוסר,

(בארות המים)

וישתו וישכרו עמו וגו' (מג, לד) הנראה לי לרמז בזה גדול מעלת הנהנה מסעודת תלמיד חכם, אשר כל הסמוכים על שולחנו הם זוכים להשפעות קדושה וטהרה, זהו שאמר הכתוב "וישתו וישכרו עמו" על ידי שהיו סמוכים עמו, זכו לשכר טוב, וישכרו"ו מלשון שכר, זה היה שכרם גדול הקדושה וטהרה שהיה משפיע להם כנ"ל

(תפארת שלמה)

יוסף ליקט את כל הכסף בשביל ישראל ויאמר וגו' כספכם בא אלי וגו' (בראשית מג, כג) וקשה איך נכתב בתורה דבר שאינו, שהרי לא בא הכסף שלהם אליו. ונראה דהנה ידוע שיוסף ליקט כל הכסף כמש"ה וילקט יוסף את כל הכסף וגו', וכוונתו הי' ללקטם בשביל ישראל כדאי 'בגמ', שלשה אוצרות הן, וכך אמר להם עבד יוסף, כספכם בא אלי, ר"ל הלא כל הכסף הבא אלי מכל העולם, הוא כספכם, הכל בשבילכם, וא"כ ל"ל הכסף שלכם, רק שאמר להם בדרך חכמה, שהם לא יבינו כוונתו.
(נועם אלימלך)

עובדות תינים

והורידו לאיש מנחה (מ"ג - י"א)

מעשה היה כשהרה"ק "בעל התניא" זיע"א היה נתון בבית האסורים. הרשו השלטונות לאחד מחסידיו לספק לו אוכל כשר מבחוץ. פעם אחת מצא החסיד בכלים הריקים שהוחזרו אליו פתק בכתב ידו של הרבי, ועליו המילים "אומרים צדקתך צדק במנחה". הבין החסיד שבשביל להוכיח לשלטונות את צדקתו של רבו יש צורך לתת מנחה.

וישתו וישכרו עמו (מ"ג - ל"ד) מסופר: על הרה"ק רבי יחזקאל משינאווא זיע"א (יומא דהילולא ו' טבת) שהסב פעם עם רב ידוע, רבי הגיש המשמש לשולחן בקבוק יין בשביל לומר "לחיים", רבי יחזקאל ישב תפוס בשערפיו ולא שתה, ואילו אורחו ברך וטעם מעט מן היין. לפתע הגיע המשמש בבהלה וסיפר, שבטעות הביא יין מחבית שיש עליו פקפוק לכשרותו למהדרין. הצטער הרב האורח מאד על שנכשל וטעם בשוגג מן היין, ופנה לרבי יחזקאל ושאל: הרי הרבי ידע בוודאי ברוח קדשו שהיין לא כשר כראוי ולכן נמנע מלשתות, ואם כן למה לא הזהיר גם אותי שלא אכשל. השיב רבי יחזקאל ואמר: לא ידעתי ברוח הקודש, אלא מצינו שבפסוק נאמר "וישתו וישכרו עמו" ומבאר רש"י שמיום שמכרוהו לא שתו האחים יין, וגם יוסף לא שתה יין, ואותו היום שתו יין. והוקשה לי המשיך הצדיק, ניחא שיוסף הכיר את אחיו ומשום כך שתה מן היין, אולם אחיו שטרם הכירוהו מדוע שינו ממנהגם ושתו? אלא התירוץ הוא: אין זה מנהג שהאחים הקדושים החליטו ללא לשתות יין מיום שמכרוהו את אחיהם, אלא שליבם לא הניח להם לעשות כן, ועתה כאשר הסבו יחד, אף שעדיין לא ידעו שהוא יוסף, לא מנעם לבם מלשתות. כך גם אני. סיים הרה"ק משינאווא לא ידעתי שכשרותו של היין מוטלת בספק, אלא שליבי לא הניח לי לטעום ממנו.

מי שציוה להדליק נר חנוכה ציוה גם שלא לכעוס מעשה בהרה"ק רבי שמואל מסלונים זיע"א שהכין נרות חנוכה שלו להדלקה, והלך לשמוע איך שזקנו הרה"ק בעל "סוד העבודה" זיע"א מברך על הנרות, בחשבו לשוב מיד ולהדליק נרותיו. אותו יום ערב שבת חנוכה היה, בינו וביני עבר ליד ביתו אחד מן האורחים המרובים שבאו לשבת, והלה שטרם בירך על הנרות, כיון שראה נרות מוכנים לא הרהר הרבה, ברך "אשר קדשנו...להדליק נר חנוכה" העלה בהם אש ומיהר להסתלק מן המקום. כעבור כמה רגעים חזר רבי שמואל ועיניו ראו, שתק רגע קט ומיד אמר: השי"ת שציוה להדליק נר חנוכה, ציוה גם שלא לכעוס. וכאילו לא קרה דבר, הלך לקבל שבת קודש בשמחה כי כבר לא היה זמן מספיק להכין ולהדליק נרות אחרים.

צבונות עינתך

זאת חנוכה

הרה"ק מרח"ץ זיע"א אמר מה שהצדיקים יכולים לפעול מהשי"ת בר"ה ויוה"כ יכול כל יהודי לפעול בזאת חנוכה גם אמר: כי מה שמרויחים בשאר ימי החנוכה עדיין אינו מובטח שישאר בידו, אבל מה שמרויחים בזאת חנוכה קשה להאבד ממנו ונשאר אצלו.

(נר ישראל)

בחנוכה יש מקום לעורר פקודת עקרים ועקרות כענין ראש השנה, הנה לדעתי עיקר הענין, עיקר הסגולה ביום האחרון, הנקרא בפי כל זאת חנוכה.

(בני יששכר)

עומדים אנו בימי החנוכה המסוגלים מאוד ובפרט בזאת חנוכה כדאיתא בספרים הק' שגמר החתימה טובה הוא בזאת חנוכה, לכן צריכים אנו להזהר ביתר שאת בימים נשגבים אלו, שלא לבטל את הזמן חלילה ולהרבות בתורה ובתפילה ובצדקה.

(מנן רבינו זיע"ב' ויגד משה)

קול קראלי - 074-7962278

האם מותר לנהוג כשיטת בית שמאי להיות פוחת והולך

לפשוט שאלה זו ממש"כ בשיבולי הלקט (עניני חנוכה סימן קפ"ו) שדן גבי מי ששכח ולא הדליק נר חנוכה באחת מלילות חנוכה, שכתב, שאין לו תשלומים בלילה אחר, והוסיף: וכן מצאתי שנשאל בזה רבינו יצחק זצ"ל, והשיב שכיון שלא הדליקה בלילה, שוב אינה מדליקה, דעבר יומו, ודחוי הוא, ועוד דהלכה כבית הלל, ואם ידליק בשאר לילות יותר נרות, יאמרו הרואים שעובר הוא על דברי חכמים. ע"כ. כלומר שיאמרו העוברים ושבים שהמדליק עובר על דברי חכמים שהלכה כבית הלל, והוא נוהג כבית שמאי, ושמטעם זה לחוד ראוי שלא להשלים מה ששכח.

ומבואר מזה שהשבולי הלקט ורבינו יצחק סוברים שאסור לעשות כדברי בית שמאי, גם לענין הידור של נרות חנוכה, ואשר על כן נראה שגם לא יצווה לבני ביתו שידליקו כבית שמאי, אלא ידליקו כולם כבית הלל, ולא יכנסו לאיזה חשש של עובר על דברי חכמים.

ועיין עוד שם באשכול יוסף שהביא ששה יישובים לבית שמאי שבכל יום פוחת והולך, דאטו אין להם את הסברא של מעלין בקודש.

האך נהג אותו תלמיד כשיטת בית שמאי

והנה בעיקר הקושיא על הסוגיא הנ"ל 'אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן שני זקנים היו בצידן אחד עשה כב"ש, ואחד עשה כדברי ב"ה, וכו'. דהאיק עשה אותו זקן כבית שמאי, והרי לעולם הלכה כבית הלל (עירובין ו), ובית שמאי במקום בית הלל אינו משנה (ברכות לו), ואם נימא דאותו זקן מתלמידי בית שמאי היה, אם כן למה לא הוכיח הגמ' ביבמות (יד). מכאן לענין מה דפליגי שם אם עשו בית שמאי כדבריהם.

ראיתי בספר שואל כענין שציין להרבה אחרונים שדנו בזה, ה"ה: ריטב"א, של"ה בתורה שבכתב פ' וישב-חנוכה (עמ' כט), שו"ת מקום שמואל (ר"ש אשכנזי מאלטונא) בשער התירוצים, הגהות יעב"ץ, יד נאמן (רח"א מיראנדה), חתם סופר, שו"ת כנסת יחזקאל (ר"י קצנלנבוגן) סי' יז, שו"ת שערי דעה (רח"ל ליטווין) ח"ב סי' ז, זרעו של אברהם (ר"א חג'אג'), ביאור הלכה

ובספר קהלות יעקב (בסוף מסכת שבת) כתב לסייע סברת הבה"ל דליכא הכא איסורא לעשות כב"ש, מהא דביומא (נ"ט ע"א) מצינו שכל אחד עשה אחרת, ונתן טעם לדבריו, וה"נ י"ל דב' הזקנים בצידן לא פליגי אהדדי, רק שכל אחד אתי לאשמעינן שיש טעם הגון לעשות כמו שהוא עשה, וממילא דעביד כמר עביד כהוגן, ודעביד כמר נמי. ורבה בר בר חנה קמ"ל "שכן הלכה שאפשר לעשות כמר וכמר, ואין בזה כללא דהלכה כב"ה כמו שצייד הבה"ל".

וכן הוא דעת הגרש"ז אויערבך בשו"ת מנחת שלמה תניינא (ח"ב סימן נ"ח אות ב').

ובספר שפע חיים (ח"ד עמוד ת"ה, ובח"ה עמוד רכ"ה-ו) כתב דבהך הלכתא נקבע לדינא נמי כב"ש, להורות דמאן דעביד כב"ש, עביד, כי בחנוכה בטלה המחלוקת, ואם אחד עושה כדעת ב"ש, גם ברוך יהיה. ומאיך בח"ה (עמ' קי"ד) כתב דהרי"ף הזכיר להך עובדא דב' הזקנים, להורות שלא כל הרוצה ליטול את השם יטול, אלא רק ב' זקנים אלה שהיו מפורסמים בחסידות, היו רשאים לעשות כן, אך אין כוונתו על כך שהם עשו גם כב"ש, אלא על עצם המציאות שהם עשו כמהדרין מן המהדרין, וכמו שסיים שאילו לא היתה ההלכה נפסקת כן בשו"ע, לא היה שום אדם רשאי לנהוג כן, והיינו בין כב"ש ובין כב"ה.

ואולם בשו"ת משנת יוסף (ח"ו סימן קכ"ו) כתב דבימינו בודאי אין לעשות כב"ש, שכבר קיבלו על עצמם כל ישראל כב"ה, אם מישהו ישנה, יעבור על אל תטוש תורת אמך.

האם מומלץ להדליק גם כשיטת בית שמאי

ויד"נ הגר"ח אביחצירא שליט"א בספרו מרי"ח ניהוח (ויגש תשע"ג) עלה ונסתפק עפ"י שיטת הריטב"א וסייעתו הנ"ל, האם ראוי ונכון לכל ירא שמים להדליק בכל לילה שתי חנוכיות, אחת כשיטת ב"ש, ואחת כשיטת ב"ה, והביא שם מכתבים של כמה ת"ח שהשיבו לו בענין זה, והעלו בזה סברות לכאן ולכאן יעו"ש.

ובספר אשכול יוסף על המועדים להגר"ח סימן טוב שליט"א (חנוכה) כתב

כתב המשנ"ב בסימן תרע"א בבה"ל (בד"ה וי"א) בשם הביאור הגר"א (ס"ק ד') שעמד בדברי הרי"ף מדוע הזכיר הא דאיתא בשבת (כ"א ע"ב) אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: שני זקנים היו בצידן, אחד עשה כבית שמאי, ואחד עשה כדברי בית הלל, זה נותן טעם לדבריו - כנגד פרי החג, זה נותן טעם לדבריו - דמעלין בקדש ואין מורדין.

והוסיף על זה המשנ"ב דלולי דבריו אפשר לומר עוד דדעת הרי"ף דזה לא נכנס בכלל מה דקי"ל בעלמא דהלכה כב"ה דינא, אחרי דאינם מחולקים בענין הלכה, אלא בענין הידור בעלמא, ולזה הביא מה שאמר ר' יוחנן על שני זקנים, ומשמע לכאורה דהיו בימיו שכבר נפסק בעלמא דהלכה כב"ה, ואפ"ה זקן אחד עשה כב"ש. אכן מדלא הזכיר דין זה בשום פוסק, אין לצרף דין זה להלכה כלל, ולא כתבתי רק לעורר לב המעיינים (עכ"ל).

והנה כבר העירו על המשנ"ב שכבר הקדימו הריטב"א בסוגיית הגמרא בשבת (כ"א ע"ב) ח"ל: אחד עשה כדברי ב"ש. ואפי' למ"ד שהעושה כדברי ב"ש לא עשה כלום, או חייב מיתה, כדאיתא בפרק קמא דברכות (י"א ע"א), שאני הכא שאין מחלוקתם אלא להידור מצוה בעלמא (עכ"ל).

וכ"כ בחידושי מהרצ"א מדינוב זצ"ל בעל הבני יששכר (חנוכה עמ' קלד), דרבי יוחנן אתא לאשמעינן דמאן דעביד כב"ש, לא מיקרי עבריין, הגם שאמרו (ברכות ד' ע"ב) לר' טרפון כדאי היית לחוב בעצמך שעברת על דברי ב"ה, דשאני הכא דהנך ב' זקנים פליגי בהא פלוגתא באנפי נפשייהו כו', ומשום הכי הביא הרי"ף הך מעשה בהלכותיו, להורות דמאן דעביד בהא כב"ש, לא מיקרי עבריין, כל זה אני כותב בדרך אפשר, לא להלכה ולא למעשה.

וכן העלה בעל שו"ת בית היוצר מחוסט בספרו יוצר אור (דף קל"ט ע"א) דנמי כתב שבדין זה השאירו את הפתח לכל אחד לנהוג כרצונו, ולא נפסקה ההלכה לגמרי כב"ה, דמהאי טעמא לא שנאה רבי במשנה, ועל כן הנך ב' זקנים עשה כל אחד כרצונו.

ואין לומר דהא אסור לעשות כבית שמאי, דהא חזינן בגמרא שני זקנים היו בצידון, אחד עשה כב"ש, וכתב הריטב"א דאפילו למ"ד שהעושה כב"ש לא עשה כלום, או חייב מיתה (ברכות י"א ע"א), שאני הכא שאין מחלוקתם אלא להידור מצוה בעלמא ע"כ, וכ"כ המ"ב בביאה"ל (סימן תרע"א ס"ב ד"ה וי"א), וא"כ שפיר דמי לעשות כב"ש, וא"כ י"ל דעדיף לעשות כב"ש.

והנה בשפתי צדיק (אות מ"ב) כתב דמאריכות לשון הגמרא משמע שאם אין אפשרות לעשות כב"ה, שאין לו רק יום ראשון, כגון ההולך בשיירא, ויודע שלא יוכל להדליק רק יום אחד, או למשל שהמומחין אומרים שלא יחיה יותר מיום ראשון ידליק ח', כי טעם זה יכול לקיים, ואני מסופק אם למחר יחיה, אם ידליק ז' שיעשה הכל כדברי כב"ש, או יחזור לעשות כדברי כב"ה, ונראה שידליק כל יום ח', ויקיים עכ"פ ואין מורדין.

ובהערות הגאון מווערשוב זצ"ל כתב להעיר ע"ד דהא קי"ל עשה כב"ש לא יצא, ועיין בשוועה"ר (סימן תע"ג ס"ו), ואולי י"ל דתלוי בטעמים דלטעמא כנגד ימים היוצאים, ע"כ גם כה"ג אינו יוצא אם מדליק, כיון דלב"ה כך היה התקנה שידליק, אבל לטעם משום מעלין בקודש, י"ל דזה דוקא רק כשידליק למחר ג"כ, בזה ס"ל לב"ה דידליק א', דאם לא כן יהיה הורדה, אבל כהאי גוונא דאי אפשר לו להדליק רק יום א', מודה ב"ה דמדליק ח' (עכ"ד).

אבל לפי הנ"ל מהריטב"א דבהידור מצוה שרי לעשות כבית שמאי אתי שפיר מה שכתב השפתי צדיק.

לעשות כך או כך, רק ב"ש ס"ל דתיקנו כנגד הנכנסים, משום פרי החג, וב"ה ס"ל דתיקנו כנגד היוצאים, משום דמעלין בקודש, ולהתוס' יהיה נ"מ לדינא בין ב' הטעמים אם ביום החמישי אין לו כי אם ד' נרות, להטעם הא' לא ידליק לב"ה, כי אם נר אחד, דבארבע ליכא הידור כלל, אבל לטעם הב' דגם ב"ה מודי דהיו יכולין לעשות נגד ימים הנכנסין, ורק משום מעלין בקודש קבעו נגד היוצאים, א"כ כשאין לו רק ארבע, ידליק ד', ויהיה ההידור כנגד ימים הנכנסין. (עכת"ד).

וכדברים האלה כתב בחידושי מהרצ"א חנוכה (לבעל הבני יששכר מאמר ב' אות ז') בהמשך לדבריו הנ"ל (אות שנ"ח) בטעם הרי"ף שהעתיק שיטת ב"ש, ח"ל: "ונראה דאעפ"כ נ"מ להלכה גם לדין דפסקינן כב"ה, דאם אין לו שמן בלילה ה', רק על ארבעה נרות, היה לנו לחוש שלא להדליק רק נר אחד, דאם ידליק ארבעה יעשה כב"ש, אבל להיות דמאן דעביד בהא כב"ש, לא מיקרי עברין, שפיר ידליק מן הנמצא תחת ידו, נראה ל". (עכת"ד). וראה בספרי פרדס יוסף החדש על חנוכה (אות שפ"ב) ששם הבאתי כעין יסוד זה מדברי המהרש"ק בחכמת שלמה.

מי שיודע בודאי שלא יוכל לקיים הדלקת נ"ח רק ביום ראשון

כתב הגר"י שוורץ שליט"א בספרו מועדי ישראל על חנוכה שיש לעיין מי שיודע בודאי שלא יוכל לקיים הדלקת נ"ח רק ביום ראשון, האם עדיף שיעשה כב"ש וידליק ח' נרות, ויקיים מצות מהדרין מן המהדרין לשיטת ב"ש, עכ"פ, משא"כ אם ידליק נר א' לא יוכל להדר כלל.

במשנה ברורה ס' תרעא ד"ה וי"א, גבעת פינחס (ר"פ ביליצר) לחנוכה, שו"ת תירוש ויצהר (רצ"י מיכלזון) ס' ג, כלי חמדה (רמ"ד פלוצקי) סו"פ וישב, זכרון ישכר (רבי"י לוינטל) בקו' זכרון יעקב אות יז, טוב עין (רא"מ הורוביץ) לירושלמי יבמות פ"א ה"ו (עמ' ד) ובתוכן הענינים בריש הספר אות א, דובר ישרים (רח"ד זילבר מרגליות) פ' מקץ, גליוני הש"ס (ר"י ענגיל) יבמות יד א, שו"ת חסדי אבות (ר"י טרונק) שבסו"ס יבין דעת ס' ז אות יז, בעל שפע חיים בירחון ישראל סבא גליון עו עמ' סז, קנין תורה בשמעתתא (רא"ד הורוביץ) לחנוכה ס' ו, "משיב בענין" (עמודים תע"ד-תע"ה).

האם באופנים מסויימים הלכה כב"ש

ויש לציין דבספר בית הלוי כתב לחדש דמדודו ב"ה לב"ש באופן שלא שייך טעמם, ומכאן זה רצה לחדש דבאופן שאין לו ביום ה', ו' נרות, ידליק כב"ש ג' נרות, דמביא דעת הרמב"ם דמהדרין מן המהדרין קאי על המהדרין דהיינו דכל אחד מבני הבית מוסיף והולך, ובתוס' הקשו על פירוש זה דא"כ לא יהיה הכירא דימים היוצאים והנכנסים, ע"כ כתב דמוסיף והולך הוא רק אנר איש וביתו, וכתב הגר"א לתרץ דעת הרמב"ם דס"ל דעיקר הטעם הוא משום מעלין בקודש, וראה ממעשה דב' זקנים, ע"כ, ולפ"ז יש נ"מ בין ב' הטעמים, ולהתוס' ההכרח לומר דס"ל דלב' הטעמים יש ענין נגד ימים היוצאים, רק פליגי דלטעם הראשון כל המחלוקת של ב"ש וב"ה הוא רק בימים היוצאים והנכנסין, דכל אחד ס"ל דכך היתה התקנה של ההידור, ואידך מ"ד ס"ל דלא פליגי כלל אם נגד ימים היוצאים והנכנסים, דכו"ע מודי דאפשר

לזכר עולם יהיה צדיק
מאור עינינו גאון עוזינו עטרת ראשינו
רביה"ק יצחק צבי משה זצוק"ל
בעל ויגד משה ושלחן משה
ברא כרעא דאבוהו
הגה"צ רבי אביגדור מוזס זצוק"ל
זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן
עלה בסערה השמימה
ד טבת ה'תשע"ט
ת.נ.צ.ב.ה

מאות כבר נושעו! ומה איתך?
רוצים גם ישועה? יש לכם שמחה, אזכרה וכו'
תרמו! וקחו חלק בהפצת המעיינות של
מרכז "אמונת חיים" קראלי
כתובת לתרומות תגובות ולקבלת הגליון
רח' דב גור 20/23 אשדוד טל. 0556798152
באימייל: 8659931@gmail.com

סעודת הילולא ומלוה מלכה רבתי
תתקיים אי"ה במוצש"ק בשעה 8.00
בשעה 9.45 תצא תחבורה לציין הק'
בבית החיים סגולה פתח תקוה

לעילוי נשמת
הרבנית רייזל רוט ע"ה
בת הרב שמואל אהרן זצ"ל
נלב"ע יז טבת תשפ"ג
ת.נ.צ.ב.ה

לזכר עולם יהיה צדיק
הרה"ק ר' יחזקאל שרגא זי"ע
משיבוא
בן הרה"ק חיים זי"ע מצאנז
בעל ה"דברי יחזקאל"
נלב"ע ו' טבת
ת.נ.צ.ב.ה

לעילוי נשמת
הגה"צ **משה וועבר** זצוק"ל
בהרה"צ מרדכי זצ"ל
נלבע יב כסלו תשפא
ת.נ.צ.ב.ה